

Eva Nyst

e.nyst@medischcontact.nl

@medischcontact

OUD-HUISARTS KEES VAN OJIK OP DE BRES VOOR OMWONENDEN VAN SCHIPHOL

‘Iedere arts moet ook een milieuman zijn’

Kees van Ojik, oud-huisarts in Zwanenburg, is woordvoerder van omwonenden in het overleg met Schiphol. Binnenkort vindt hij het mooi geweest. Hij vertelt over ruim vijftig jaar dokteren, dossierkennis en onderhandelen.

OLAF KRAAK

Als Kees van Ojik in oktober 1967 geweten had dat hij vijftig jaar later nog twintig uur per week bezig zou zijn met de overlast van Schiphol, dan had hij zich misschien bedacht. Maar de jonge huisarts in het Noord-Hollandse Zwanenburg koos ervoor om een actiegroep op te richten en zo het verzet te organiseren tegen de aanleg van een nieuwe landingsbaan. Er was immers een rapport uitgelekt met de voorspelling dat door de komst van deze ‘Zwanenburgbaan’ het naastgelegen dorp door de geluidshinder onbewoonbaar zou worden. Oud-huisarts Van Ojik is met zijn 83 jaar nog steeds woordvoer-

der van omwonenden, verenigd in Bewoners Omgeving Schiphol, en onderhandelt over de groei van de luchthaven. Vol energie vergadert hij bijna dagelijks, zit regelmatig op ministeries in Den Haag en bezoekt de directies van Schiphol en de KLM. Zijn bewonersdelegatie wil met overheden, de luchtvaartsector en milieuorganisaties – samen de Omgevingsraad Schiphol, onder voorzitterschap van Hans Alders – deze maand een nieuw maximaantal vliegbewegingen adviseren aan de minister. De afspraak uit 2008 over groei tot 500 duizend vliegbewegingen per jaar verloopt in 2020. Schiphol zit al een paar jaar aan die taks.

KEES VAN OJIK (1935)

1952-1958	geneeskundestudie in Utrecht
1959-1967	waarnemer in Zwanenburg
1967-2004	praktijkhouder in Zwanenburg
1967-2019	woordvoerder omwonenden Schiphol

Volksgezondheid

Vanuit zijn zwaar geïsoleerde bungalow kijkt Van Ojik uit over de landbouwvelden in de richting van de landingsbaan. Om hem heen liggen stapeltjes papieren, de aanwas van ongeveer een maand, zegt hij: 'Wat dat betreft is de computer tegenwoordig natuurlijk heel makkelijk.'

Het eerste wat Van Ojik in 1967 ging doen – en waarmee hij nooit is opgehouden – was het lezen van rapporten over luchtvaartproblematiek. Daar zaten ook onderzoeken tussen naar de effecten op de volksgezondheid. 'Die laten zien dat bij omwonenden van luchthavens meer hartinfarcten voorkomen, meer hart- en vaatlijden, meer longandoeningen, meer cognitieve afwijkingen bij kinderen en meer hoge bloeddruk en verstoorde slaapritmes. Nu is ultrafijnstof het nieuwste schadelijke element. Iedereen is ervan overtuigd dat het niet echt gezond is om bij een luchthaven te wonen. En het lawaai blijkt overal ter wereld ongeveer dezelfde gezondheidsgevolgen te hebben. Bij een bepaalde geluidsbelasting kun je voorspellen hoeveel gehinderden er zijn', zegt Van Ojik.

Gezinsarts

Op het moment dat Van Ojik in 1967 besloot de actiegroep op te richten, nam hij nog een belangrijke beslissing. Omdat hij 'aan de mensen gehecht was geraakt', stapte hij in de Zwanenburgse huisartsenpraktijk waarin hij acht jaar had waargenomen. Huisartsen deden in die tijd alles zelf, zegt Van Ojik: 'Mijn vrouw assisteerde. Waar nu tien mensen voor rondlopen in de praktijk, deden wij dat allemaal zelf. Aan mijn praktijk van 3500 patiënten had ik elke week zestig uur werk. En boven op dat werk moest het actiewerk nog gebeuren, dus in de weekends en avonden, waardoor ik misschien wel tachtig uur werkte.'

Vanaf zijn 5de jaar wilde Van Ojik – tot een jaar of 10 carapatiënt – huisarts worden en daar heeft hij nooit aan getwijfeld. 'Als er een konijn geslacht was, ontleedde ik de organen. Ik weet niet waar dat diepe besef vandaan komt, want in mijn familie zitten geen artsen.' Zijn eerste natuur is arts zijn, maar op grote afstand daarna leeft er een politicus in hem. 'Ook die rol heb ik zo mooi kunnen uitleven. Ik heb een beroep naast een beroep.' Toen hij cum laude afstudeerde, vroegen collega's waarom hij niet ging specialiseren en 'maar een huisartsje' werd. 'Je kunt als huisarts heel prominent zijn en het voordeel is dat ik me in alle facetten van het vak kon bekwaamen. De mens als totaliteit interesseert me, het gaat om de mens die kwaaltjes heeft. Ik kon ook meemaken

hoe het met de kinderen op school ging, welke keuzes ze maken. Vroeger heette dat gezinsarts. Het was zo mooi alles zelf te doen, het doorverwijzingspercentage was in onze praktijk zeer laag. Een bevalling, ja, het is een feest om dat in een huis te doen. Dat is een beleving, dat is met niks anders te vergelijken. Maar dat verdraagt zich niet zo goed met kantooruren en voldoende vrije tijd die artsen nu willen. Wat ik toen met gezinnen samen meemaakte, is bij huisartsen nu voor een deel verdwenen.'

Fenomeen

Dat patiënten zijn zorg waardeerden, merkte Van Ojik bij zijn afscheid in 2002. 'Er kwamen 2500 mensen, bijna twee derde van de praktijk, dus aanwezig was praktisch iedereen die lopen kon. Ik krijg nog steeds geboortekaartjes en bijna alle overlijdensberichten.' Een bordje bij de bel verwijst naar de ingang van de

'De mens als totaliteit interesseert me'

gesloten praktijk om de hoek van het huis. De praktijkruimte in het souterrain is grotendeels intact, maar nu gevuld met stapels rapporten en boeken. Door zijn kennis over gezondheid en luchtvaart groeide Van Ojik uit tot een fenomeen. Van Ojik: 'In het land der blinden werd eenoog koning. Er was bijna niemand in Nederland die zoveel over luchtvaart gelezen had als ik. Als Schiphol of de KLM een dozijn medewerkers tevoorschijn tovert, dan kan ik al hun beweringen controleren vanuit mijn eigen deskundigheid.' Hij voelt zich 'in hart en nieren medicus' en kreeg de luchtvaartoverlast er op zijn bordje bij. Telkens als hij dacht dat de rust was weergekeerd, dan kwam er – met intervallen van vijf of zes jaar – weer een periode dat het urgent werd, omdat Schiphol opnieuw wilde uitbreiden. 'Het was een altijd voortdurend proces.'

Activisme

Het was het milieuprobleem dat hem motiveerde om betrokken te blijven. Van Ojik dacht dan bij zichzelf: 'Dit is een dimensie die gewone praktijkziekten ver overtreft. Ik ben het hele jaar bezig met onschuldige dingen en ik heb een gifbel boven mijn hoofd hangen.' Hij begrijpt ook wel dat een maatschappij een goede luchthaven nodig heeft en niet zonder vervoermiddelen kan. 'Maar heel veel van wat er op dat vliegveld gebeurt, is niet strikt nodig en we kunnen dat niet laten doorgroeien tot in de oneindigheid. Het gaat mij er niet om dat Schiphol weggaat, maar dat we die geweldige groei indammen tot het hoogstnoodzakelijke', aldus Van Ojik. Dat hij zich daarvoor als arts inzet, is voor hem

Voor Kees van Ojik hoeft Schiphol niet weg, maar moeten 'we die geweldige groei indammen'.

logisch. 'Ik vind dat iedere arts ook een milieuman moet zijn. Niet activisme tot in de derde graad, maar toch. De meeste huisartsen vinden dat ze aan hun werk meer dan genoeg tijd kwijt zijn en dat de veiligheid maar door bestuurlijke overheden moet worden geborgd. Maar zonder milieuorganisaties en artsen die opkomen voor een schoner milieu is medische kennis, bijvoorbeeld over ultrafijnstof en het effect van luchtvaart op hart en vaten van omwonenden, niet automatisch onderdeel van de beslisboom. Ik begrijp niet dat een huisarts daar niks bij voelt, terwijl hij met de gezondheid van mensen bezig is. Daarom zou in iedere huisdokter iets activistisch moeten zitten. Maar ja, die zijn hartstikke druk met formuliertjes invullen.'

Hardere koers

Voor de volgende verkiezingen voor de bewonersvertegenwoordiging Bewoners Omgeving Schiphol stelt Van Ojik zich niet meer verkiesbaar. Het is mooi geweest. Hij kreeg het advies om een vervanger op te leiden. Maar dat lijkt Van Ojik haast ondoenlijk, omdat dat vijftig jaar leeswerk, bestuurlijk inzicht, politieke ervaring en ook nog medische expertise vergt. Hij wilde afscheid nemen met afspraken aan de Alderstafel (een regelmatig overleg over de ontwikkeling van de luchtvaart in zijn omgeving, *red.*) over een lichte stijging van 25 duizend vliegbewegingen tot 2030. 'Een kleine groei is onvermijdelijk en het aantal vluchten bevriezen is onhaalbaar, want in de Tweede Kamer is een grote meerderheid voor groei. Schiphol is niet weg te denken en je kunt alleen onderhandelen als je elkaars belangen erkent en respecteert. Ik

'Noem mij een polderaar, maar het zal de achterban bezuren'

denk dat de resultaten dan veel beter zijn dan wanneer je actievoert.' Maar de bewonersvergadering stemde het voorstel op 10 januari weg en kiest voor een hardere koers. Alders zal waarschijnlijk aan de minister rapporteren dat er geen overeenstemming is bereikt. Van Ojik vindt het onverstandig van zijn achterban, maar kijkt er niet van op. Hij heeft in al die jaren alle soorten activisme meegemaakt. 'Ik heb nog foto's dat

bewoners van de vereniging De lastige Zwanenburger met bivakmutsen auto's in brand staken op Schiphol. Dat was een onderafdeling van ons die vond dat we niet serieus werden genomen. Ik ben altijd achter hen blijven staan en voerde trouwens ook het woord voor ze, want het heeft wel geholpen, alle deuren gingen open. En dan gingen wij praten met het establishment.' Maar Van Ojik voelde en voelt zich nog altijd wel degelijk serieus genomen: 'Als er belangrijke beslissingen worden genomen, krijg ik bericht van het ministerie.'

Bittere nasmaak

Een bittere nasmaak geeft het Van Ojik wel dat zijn zorgvuldige compromis van tafel is. 'Noem mij een polderaar, maar als 60 duizend extra bewegingen dreigen en ik kan daar 25 duizend van maken, dan vind ik dat ik goeie zaken doe. Maar de achterban wil het niet. Dat zal ze bezuren, maar ja, aan achteraf gelijk krijgen heb je niks. Dit is mijn laatste kunstje.' Wat gaat hij doen als die twintig uur per week wegvallen? De wereld heeft hij al rondgereisd, vertelt Van Ojik, zo veelvuldig dat het op een gegeven moment leek te lukken om alle landen ter wereld te bezoeken. Per vliegtuig ja, zegt Van Ojik: 'Ik ben niet tegen vliegen, ik vind alleen dat dit vliegveld zo midden in de Randstad op een zeer ongelukkige plek ligt.' ■

web

Meer over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.